

RETTE RUNDT

FEST-
SKRIFT
2017

Magasin for Danmarks Domstole

10 ÅR

JUBILÆUM Domstolsreformen 10 år

82 retter blev til 24 og arbejdsopgaverne væsentligt ændret. Læs hvordan det gik, da domstolene viste vejen for, hvordan store omlægninger gennemføres i komplekse organisationer.

3 Vi kan være stolte af vores domstole **4** Den største reform i 100 år **8** Formanden har ordet

13 En stor omvæltning for mange **16** Fagligt stærkere og bedre kollegaskab **21** De professionelle brugere

24 Ny rolle til landsretterne **28** Mange små byer mistede identitet **30** Retssale før og nu

EN STOR, VELLYKKET REFORM

I år er det 10 år siden, Domstolsreformen trådte i kraft. Det var den største forandring i dansk retsvæsen i næsten 100 år, og mange holdt vejret i spænding, da reformens tanker skulle udmøntes i daglig praksis.

Ikke alt gik lige efter drejebogen, og mange medarbejdere måtte yde en ekstra indsats for at få de nye rammer til at virke efter hensigten. Det er der i dag grund til at sige tak for endnu en gang, især fordi det endelige resultat blev så godt, som det blev.

Det var et centralt mål med domstolsreformen at skabe de bedst mulige rammer for fremover at kunne løse domstolenes opgaver med en ensartet, høj faglig kvalitet overalt i landet og med en fleksibel, serviceorienteret og effektiv tilrettelæggelse af arbejdet.

Når vi ser tilbage i dette særnummer, kan vi konstatere, at både eksterne brugere, dommere og øvrige medarbejdere ved domstolene er enige i, at vi har nået dette mål.

Det er faktisk et utroligt flot resultat, når man tænker på, hvor omfattende reformen var.

Mange steder blev reformen oplevet som et tab af nærhed, og vi nåede ikke det, vi ville, på alle områder fra dag ét. Nærhedstabet er dog ikke større, end at alle sager stadig behandles forholdsvis tæt på de involverede, og måler vi mod andre lande, er vi stadig i nærkontakt med borgerne.

Der var tekniske problemer i overgangsfasen, men vi er nok ikke de eneste, der har oplevet IT-udfordringer, når en ny organisation skal fungere. De enkelte fagområders samspil har de fleste steder fungeret rigtig godt fra starten, og i dag synes jeg, vi er nået virkelig langt på dette område.

Så i det store og hele kan vi være stolte af det, der blev gennemført. På mange måder viste domstolene vejen for, hvordan store forandringer kan implementeres i store og komplekse organisationer.

Forandringsagenter, fokus på at få alle ledelsesgrupper på plads inden starten, fælles personalemøder med alle de nye kolleger og en bevidsthed om, at der ikke var nogen, der "flyttede ind" hos andre, men at der i fællesskab skulle skabes en ny arbejdsplads, var nogle af midlerne.

Det var en proces, som mange både offentlige og private aktører kan lære af.

Nu som før er sagsbehandlingstiden ved de enkelte retter et væsentligt kvalitetsparameter. Her er der stadig plads til forbedringer, men det er mit håb og min overbevisning, at vi også kan få dette på plads. Den forhåbning bygger jeg på, at det engagement og den faglighed, der blev sat ind for 10 år siden, da vi skulle søsætte reformen, heldigvis stadig ses hver dag ved Danmarks Domstole.

Charlotte Münster, direktør

INDHOLD

Vi kan være stolte af vores domstole	3
Den største reform i 100 år.....	4
Formanden har ordet.....	8
Retskredse før og nu	10
Ny fordeling af sagerne	11
En stor omvæltning for mange	13
Fagligt stærkere og bedre kollegaskab	16
Anklagemyndigheden: Succesrig, nødvendig reform	21
Advokatsamfundet: Kompetenceløft i 1. instans	22
Danske Advokater: Kortere berammelsestider.....	23
Ny rolle til landsretterne.....	24
Færre og mere komplicerede sager	26
Mange små byer mistede identitet.....	28
Da de lokale vandt slaget	29
Retssale før og nu	30
Fra ret til festmenu.....	31

Næste nummer af RETTEN RUNDT udkommer i februar 2017.

Forsidegrafik: Kathrine Højriis

Foto: Kristian Brasen, Andreas Houmann og Jonas Ahlstrøm.

Tidskrift for ca. 2.400 ansatte ved domstolene, Procesbevillingsnævnet og Domstolsstyrelsen og samarbejdspartnere og brugere.

Udgivet af:
Domstolsstyrelsen
Store Kongensgade 1-3
1264 København K
Telefon 70 10 33 22

Ansvarlig iflg. medieansvarsloven: Direktør Charlotte Münster
Redaktør: Anne Schoen og Pia Jacobsen
Design og layout: Boje+Co, www.bojeco.dk
Oplag 3.500

VI KAN VÆRE STOLTE AF VORES DOMSTOLE

Af justitsminister Søren Pape Poulsen

Domstolene spiller en meget central rolle i vores samfund. Domstolene er nemlig betroet den helt særlige opgave at sikre, at retssager bliver afgjort retfærdigt og objektivt. Det har derfor afgørende betydning for vores retssikkerhed, at domstolene fungerer effektivt.

For ti år siden gennemførte vi den største samlede reform af domstolenes forhold i nyere tid.

Med domstolsreformen blev antallet af retskredse mere end halveret, og der blev etableret nye og større byretter. Hensigten var at give byretterne et stærkt fundament, så de var rustet til at håndtere de fremtidige krav til domstolenes opgavevaretagelse. Med domstolsreformen fulgte også en række ændringer af den måde, som behandlingen af sager ved domstolene indtil da var foregået på. Der blev bl.a. indført en ny instansordning, som betød, at alle civile sager som udgangspunkt skulle anlægges ved byretterne. Også nævningsystemet blev ændret, så nævningsager fremover skulle behandles i byretterne.

Domstolsreformen indebar således en række store og omfattende forandringer af domstolenes forhold, som alle skulle håndteres og gennemføres på én gang. Der er ingen tvivl om, at det har været en meget stor opgave at løfte.

Formålet med domstolsreformen var at skabe de bedst mulige rammer for domstolene, både hvad angår faglig kvalitet og i forhold til at sikre en fleksibel og serviceorienteret behandling af borgerne. Det er vi nået langt med.

Integriteten og det faglige niveau ved domstolene er meget højt, og det er en af hjørnestenene i et velfungerende retssystem. Domstolene arbejder desuden sammen med de øvrige myndigheder på retsområdet løbende med at forbedre den service, som ydes til borgerne. Det er et vigtigt arbejde, for oplevelsen af, at der er et velfungerende myndigheds-samarbejde og korte sagsbehandlingstider, har afgørende betydning for både ofrenes, tiltaltes og borgernes generelle retsfølelse.

At de danske domstole formår at følge med udviklingen, er den stadig stigende digitalisering af retsplejen et godt eksempel på. Med efterårrets lancering af pilotprojektet vedrørende den digitale sagsportal er domstolene for alvor trådt ind i den digitale tidsalder.

Indsatsen belønner sig da også. Danskernes tillid og opbakning til de danske domstole er helt i top, når man sammenligner med andre europæiske lande. Det kan vi med rette være stolte af.

Vi har et fælles ansvar for at sikre, at den høje tillid til domstolene og retsvæsenet besvares. Jeg vil derfor som justitsminister arbejde for at sikre, at domstolene også fremover har de rammer, der er nødvendige for at udfylde den meget vigtige opgave, som domstolene er betroet, på en måde, hvor vi både kan opretholde den høje retssikkerhed, vi har her i landet, og samtidig sikre en serviceorienteret betjening af borgerne.

DEN STØRSTE REFORM I 100 ÅR

82 retskredse blev til 24, og mange fik nye arbejdspladser.

Af Troels Rasmussen

Domstolsreformen i 2007 var den største forandring af organisationen af de danske domstole i næsten 100 år. Ikke siden 1919 havde danske domstole været ude for så store omvæltninger. Mange små byer mistede "deres" byret, og vejen til Højesteret blev i nogle tilfælde længere, da også landsretternes arbejde og ansvar blev redefineret.

Nye begreber blev introduceret i dansk retspleje: Gruppesøgsmål og mægling, for blot at nævne nogle. Byretterne fik kompetence til at behandle sager, som indtil da havde været landsretternes domæne – nævningsager, sager mod staten og civile retssager om langt større beløb end hidtil.

Også for de ansatte ved domstolene var forandringerne til at tage og føle på. Dommere, som måske havde siddet alene i en meget lille byret i en by, hvor alle kendte dem og deres funktion, skulle flytte til en større arbejdsplads. Samtidig skulle dommere, som indtil da altid havde arbejdet alene, vænne sig til, at de i nogle byretssager skulle have to kolleger ved siden af sig.

Nye roller – nye omgivelser

For dommerne i landsretterne betød reformen, at de i mange tilfælde blev sidste instans i sager, der hidtil havde fundet deres endelige afgørelse i Højesteret. Det betød øgede krav til videndeling internt i landsretterne og de to landsretter imellem, så borgerne kunne regne med, at ensartede sager blev afgjort på samme måde i alle afdelinger. Det øgede behovet for faglige diskussioner og seminarer landsdommerne imellem, og gjorde det endnu mere nødvendigt at følge med i kollegernes afgørelser.

Også de administrative medarbejdere kunne mærke forandringerne. Nogle skulle arbejde i en anden by, og de fleste skulle arbejde i nye lokaler og med nye kolleger.

Hele baggrunden for retsreformen var, at der skulle skabes bedre byretter, som kunne håndtere sager med flerdommerbehandling, og som kunne være rammen om faglige miljøer og dermed bedre kvalitet for borgerne, når de kom i forbindelse

med domstolene, fortæller Bent Carlsen, i dag præsident for Østre Landsret, men frem til 2005 direktør for Domstolsstyrelsen – hvor hans sidste år i jobbet stort set var besat af arbejdet med reformen.

Nye begreber blev introduceret i dansk retspleje, blandt andet gruppesøgsmål og mægling.

Når faglighed udfordrer nærhed

"Domstolsreformen kom sideløbende med en reform af retsplejeloven, og for at opfylde intentionerne i denne lov var det nødvendigt at skabe større byretter. De steder, hvor der kun var en dommer og en retsassessor, muliggjorde jo ikke tredommerbehandling af sager, og samtidig var det mere end krævende at opretholde et vitalt og udfordrende fagligt miljø.

Derfor skar man antallet af byretter ned fra 82 til 24 – dermed fik vi den størrelse, der gør, at vi i dag har rammer, der muliggør en høj grad af faglig udvikling for alle danske dommere".

Men beslutningen blev ikke lige godt modtaget alle steder. De byer, der skulle sige farvel til sin helt egen byret, var selvfølgelig imod, og mangen en borgmester argumenterede det bedste, han havde lært, for at det netop skulle være hans by der løb med den ny og større byret.

"Det mønster kender vi jo fra nedlæggelse af politistationer, sammenlægning af kommuner, nedlæggelse af sygehuse og nedlæggelsen af amterne. Lokalt synes man med rette, at man mister noget. Men hvis man vil højne kvaliteten, er man som regel nødt til at have en vis størrelse, så der kan opstå livfulde faglige miljøer", siger Bent Carlsen.

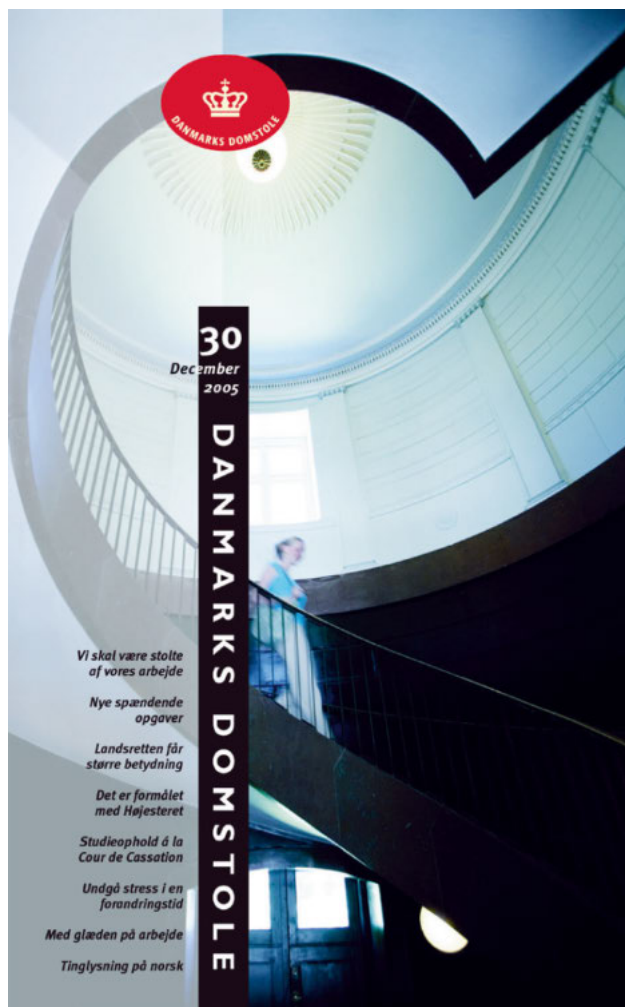
"I dag har vi rammer, der muliggør en høj grad af faglig udvikling for alle danske dommere."

Landsretspræsident Bent Carlsen

"Man mistede ved reformen en vis nærhed i forholdet mellem borgere og byretterne. Men sammenligner man de nuværende retskredse med retskredse hos vores nordiske naboer, så er størrelsesforholdene lidt anderledes. I Sverige har man retskredse på størrelse med Danmark, så de har lidt svært ved at tage os alvorligt, når vi taler om mistet nærhed".

Ønskejob med forandring

For Gerd Sinding, i dag dommer ved Retten i Glostrup, var arbejdet med domstolsreformen noget af et ønskejob. Så meget at hun selv henvendte sig og tilbød sin arbejdskraft, endnu før sekretariatet i Domstolsstyrelsen, der skulle styre projektet i

Bladet Danmarks Domstole forud for retsreformen

havn, var oprettet. Men det blev det, og Gerd Sinding fik plads sammen med Niels Juhl, der nu er konstitueret dommer i Østre Landsret, og så var der to!

De to kolleger skulle af gode grunde ikke løfte hele opgaven alene. De skulle koordinere arbejdet i Domstolsstyrelsen og bistanden til retterne vedrørende alt fra de mangfoldige personalespørgsmål, domstolsreformen medførte, til de praktiske forhold i forbindelse med retternes flytning og implementering af de mange ændringer af sagsgangene i retterne, som reformen medførte. Et af værktøjerne var forandringsagenter eller reformkonsulenter. En eller to medarbejdere fra hver af de eksisterende retter, der skulle være med til at forberede flytninger og nye arbejdsformer.

En anden af metoderne var at samle de medarbejdere, der efter reformen skulle arbejde sammen, til seminarer, hvor

de kunne lære hinanden at kende og på forhånd diskutere de problemer, der kunne opstå i den ny virkelighed.

"Vi fik at vide, at det slet ikke praktisk kunne lade sig gøre at samle folk på den måde, men det kunne det, og jeg tror, det var med til at få reformen bedre fra start. Det skabte tryghed at få sat ansigt på de nye kolleger, og det gjorde det nemmere at klare de vanskeligheder, som selvfølgelig opstod. I mange tilfælde havde vi ikke de nye lokaler klar, da reformen trådte i kraft. Det var ikke muligt med den tid, der var til rådighed.

Havde jeg kendt arbejdets omfang, er jeg ikke sikker på, at jeg havde haft mod til at påtage mig opgaven. Det var oprindeligt meningen, at jeg skulle have brugt to år i Domstolsstyrelsen. Så skulle jeg tilbage til retterne, men det blev til seks og et halvt år", fortæller Gerd Sinding, der dog ikke har fortrudt et sekund, at hun blev en del af projektet.

Ved sammenlægningen af byretter valgte især administrative medarbejdere at sige op, hvilket medførte et kompetencetab.

Bedre sparring og faglige dialog

"Jeg har brugt mange år af mit liv ved domstolene. Det er noget, jeg virkelig brænder for, og hele den omlægning af vores arbejde, som reformen var udtryk for, er jo noget, man kun oplever en gang i sit liv. Derfor ville jeg gerne være tæt på og helst tage aktivt del i forandringen.

Jeg synes, reformen endte med at blive meget vellykket.

Da jeg i sin tid startede som ung dommerfuldmægtig, kom jeg til en lille ret, hvor de to dommere havde et korrekt, men meget køligt forhold til hinanden. I et sådant miljø er det ikke nemt – nærmest umuligt – at have en god faglig dialog, så man kunne føle sig meget alene. I dag er vi så mange dommere i den enkelte byret, at man altid kan få et godt råd af en kollega, man taler godt med. Det gælder rent fagligt, men det gælder også menneskeligt. Som dommer kommer man i sit arbejde tæt på forhold, der er ganske belastende. Det er ikke kun de lyse sider af samfundet, vi beskæftiger os med. Det skal vi selvfølgelig kunne håndtere, men alligevel er det en stor hjælp at kunne tale med en kollega, der selv kender til den slags oplevelser. Netop fordi det er en fagfælle, som umiddelbart forstår, hvad man taler om", siger Gerd Sinding.

Sagsbunkerne voksede

Borgerne oplevede dog ikke fra starten den ny ordening som en forbedring. Sagerne hobede sig op ved byretterne, og det havde mange årsager. En senere omlægning og udflytning af Tinglysningsretten betød, at der skulle holdes pladser åbne til de kolleger, som ikke ville flytte med til Hobro, hvor al tinglysning senere skulle samles.

Det betød, at ledige stillinger skulle tilbydes som midlertidige stillinger, og de var svære at få besat omkring 2006 og 2007, hvor arbejdsmarkedet nogle steder var rødgldende. Samtidig var sammenlægningen af byretter medvirkende til, at nogle - især administrative medarbejdere - valgte at sige op. Det medførte et tab af kompetence, som det tog tid at indhente.

I dag er sagsbunkerne i byretterne stort set væk, og byretterne har skabt en ny dagligdag, hvor rammerne for fagligheden er bedre, og kompetencerne bliver plejet. En del af byretternes bunkesager nåede frem til landsretterne som ankesager, samtidig med, at de store og tidskrævende sager i kølvandet på finanskrisen også trængte sig på i landsretterne. Den bølge af sager er endnu ikke afgjort. Så landsretterne arbejder stadig på at få nedbragt sagsbunker.

IT-system der ikke ville starte

En anden årsag til de stigende sagsbunker var, at IT-systemet ikke virkede de første par uger.

Inden reformen var der 82 selvstændige IT-systemer, der nu skulle samles. I nogle tilfælde skulle sagerne fordeles mellem to eller tre af de 24 nye byretter. Derfor valgte man at lægge hele systemet samlet hos Domstolsstyrelsen. Det har i dag vist sig som en god ide, men de første 14 dage var mange ansatte ikke af den opfattelse.

På samme måde var de fysiske rammer ikke optimale i den første tid. Mange steder forsøgte man at tilpasse de eksisterende bygninger, men andre steder skulle der bygges nyt. Det sker ikke fra dag til dag, og det var nogle steder med til at gøre den første tid besværlig.

Det var umagen værd

Men når hele reformen skal bedømmes, er Bent Carlsen og Gerd Sinding enige:

"Vi har fået et velfungerende og kyndigt byretssystem, hvor kvaliteten er blevet løftet af det faglige miljø, og vi har fået landsretter, hvor dommerne er meget bevidste om deres rolle som sidste instans i det store flertal af sager", siger Bent Carlsen.

"Havde jeg kendt arbejdets omfang, er jeg ikke sikker på, at jeg havde haft mod på at påtage mig opgaven."

Dommer Gerd Sinding

"I begyndelsen skyggede de praktiske problemer nok meget for de positive sider af reformen, men i dag synes jeg, at der for alle medarbejdergrupper er etableret nogle virkelig gode faglige miljøer. Det kan kun være til gavn både for den enkelte og for kvaliteten af domstolenes arbejde", siger Gerd Sinding.

FORMANDEN HAR ORDET

”Det centrale mål med reformen er at styrke og udvikle politiets og domstolenes evne til at varetage deres opgaver i overensstemmelse med nye krav og muligheder, og det er således et hovedsigte med forslaget at skabe de bedst mulige rammer for, at politiets og domstolenes opgaver kan løses med en ensartet, høj faglig kvalitet overalt i landet og med en fleksibel, serviceorienteret og effektiv tilrettelæggelse af arbejdet”.

Af højesteretsdommer Jens Peter Christensen, formand for Domstolsstyrelsens bestyrelse

Sådan indledte daværende justitsminister Lene Espersen sin forelæggelsestale for Folketinget, da politi- og domstolsreformen skulle behandles og vedtages.

For domstolenes vedkommende fulgte lovforslaget i alt væsentligt forslagene fra Domstolenes Strukturkommission. Der var flere formål med reformen. Som noget meget vigtigt blev ønsket om at decentralisere retsvæsenet fremhævet. Det kan virke selvmodsigende, når det oprindelige forslag betød, at 82 byretter skulle reduceres til 22 – det endte som bekendt med 24. Men meningen var god nok. For reformen skulle gøre det muligt, at alle sager – både straffesager og civile sager – kunne begynde ved den nærmeste byret. Heri lå decentraliseringen, og den var kun mulig med en sammenlægning af byretter, der kunne styrke det faglige, juridiske og administrative miljø i den enkelte byret. En reform, hvor alle sager kunne begynde ved en byret havde ikke været mulig i det gamle system, hvor ganske mange embeder kun havde én dommer og én dommerfuldmægtig. Med reformen kom denne mulighed. Men selvfølgelig medførte reformen lokale protester. Mange var kede af at miste den lokale ret. At domstolsreformen blev gennemført sideløbende med politireformen, hvor 54 politikredse blev til 12, gjorde i nogle byer ekstra ondt.

“Alle involverede faggrupper gjorde deres bedste for at få reformens tanker ført ud i livet.”

Højesteretsdommer og bestyrelsesformand Jens Peter Christensen

Også på andre måder var reformen en decentralisering, selv om det for nogle ikke var det mest indlysende. Med byretterne som første instans betød reformen, at langt hovedparten af ankesagerne kunne pådømmes endeligt af en af de to landsretter. Anke krævede således ikke, at sagen skulle helt til Højesteret.

Højesterets sager blev dermed også væsentligt ændret. Fra at have været en appeldomstol, der behandlede et meget stort antal sager, der ofte i det væsentlige kun angik bevisspørgsmål – og for straffesagernes vedkommende ofte kun ret enkle spørgsmål om strafudmålingen i narkotika- og drabssager – skulle Højesteret i langt højere grad være en præjudikatdomstol. Opgaven skulle selvsagt stadig være at afgøre den enkelte sag fuldstændig korrekt, men opgaven rakte væsentligt videre. Som præjudikatdomstol skulle Højesteret søge at fremdrage den enkelte sags principielle retsspørgsmål for at give generelle anvisninger, der kunne lette livet i byretter og landsretter. Højesterets opgave skulle med reformen være at sikre retsheden og at træffe afgørelse i sager, som rejser spørgsmål af generel betydning for retsanvendelsen og retsudviklingen eller i øvrigt er af væsentlig samfundsmæssig betydning. Denne opgavebeskrivelse har siden fundet vej til retsplejelovens § 226, stk. 1, der angiver kriteriet for, hvornår en sag kan henvises fra byret til landsret.

Et vigtigt element i reformen var tillige ønsket om at forbedre retssikkerheden i de alvorligste af straffesagerne, nævningsagerne. Med byretternes mulighed for at behandle også nævningsagerne som første instans fik den anklagede nu mulighed for at få en helt ny bedømmelse af sagen, hvis han eller hun ankede. Førhen var skyldsspørgsmålet endeligt afgjort i én instans, landsretten, og ved en eventuel anke kunne Højesteret kun ændre på strafudmålingen. Med reformen blev der skabt et toinstans-system også for nævningsagerne med byretterne som førsteinstans og mulighed for en ny bevisførelse i landsretten med deraf følgende mulighed for at ændre også afgørelsen om skyld. Det gav samtidig landsretterne en særlig opgave med at fastlægge retspraksis og på denne måde være vejledende for de nye og større byretter.

Alt det nævnte var justitsministerens og Folketingets intention med reformen. Spørgsmålet ved 10 års jubilæet er så, om reformen har opfyldt sit formål, så vi i dag har domstole, der kan

Højesteretsdommer og formand for Domstolsstyrelsens bestyrelse, Jens Peter Christensen, på konferencen om tillid til domstolene i august 2016

løse deres opgaver med den ensartede, høje faglige kvalitet overalt i landet og med den fleksible, serviceorienterede og effektive tilrettelæggelse af arbejdet, som ministeren dengang stillede i udsigt.

Det korte svar er ja.

Som det fremgår af flere af artiklerne i dette særnummer af Retten Rundt, er domstolenes eksterne brugere godt tilfredse. Og det samme gælder også internt. Der er tilfredshed med et bredere og mere solidt fagligt fællesskab, og selv om flytningen til en anden by ikke altid har været helt uden problemer, så har de fleste fundet sig godt til rette i de nye omgivelser – der for de fleste af byretterne nu også har til huse i helt nye bygninger indrettet præcis til formålet.

Byretter og landsretter har fundet den rigtige arbejdsdeling, og Højesteret har med reformen fået mulighed for at kunne koncentrere sig om de tungeste principielle sager.

At det er gået så godt skyldes ikke mindst et meget dygtigt forarbejde, da reformen skulle føres ud i livet. Det er der grund til at takke for i dag. Men det skyldes også, at alle involverede faggrupper gjorde deres bedste for at få reformens tanker ført ud i livet.

Det kunne tjene som eksempel også for andre dele af den offentlige sektor i Danmark.

Domstolene kan i dag tilbyde borgerne et moderne og velfungerende retssystem, samtidig med at vi har beholdt den lokale tilknytning og den nærhed, der er vigtig, for at borgerne kan finde sig tilrette.

“Byretter og landsretter har fundet den rigtige arbejdsdeling, og Højesteret har med reformen fået mulighed for at kunne koncentrere sig om de tungeste principielle sager.”

Højesteretsdommer og bestyrelsesformand Jens Peter Christensen

Og samtidig har domstolene formået gennem alle årene og gennem alle omskiftelser at bevare den meget høje grad af tillid i befolkningen, der er et dansk særkende. Den status er der mange faggrupper og mange offentlige og private organisationer, der må misunde os. Det er en meget vigtig opgave at bevare denne tillid til et uafhængigt og fagligt uangribeligt retssystem. Heldigvis vil de rammer, der blev lagt med domstolsreformen for 10 år siden, også fremover være et godt grundlag herfor.

RETSKREDSE FØR OG NU

82 retskredse blev til 24 efter reformen.

FØR REFORMEN

EFTER REFORMEN

NY FORDELING AF SAGERNE

Af Dorte Kaiser, kommunikationskonsulent

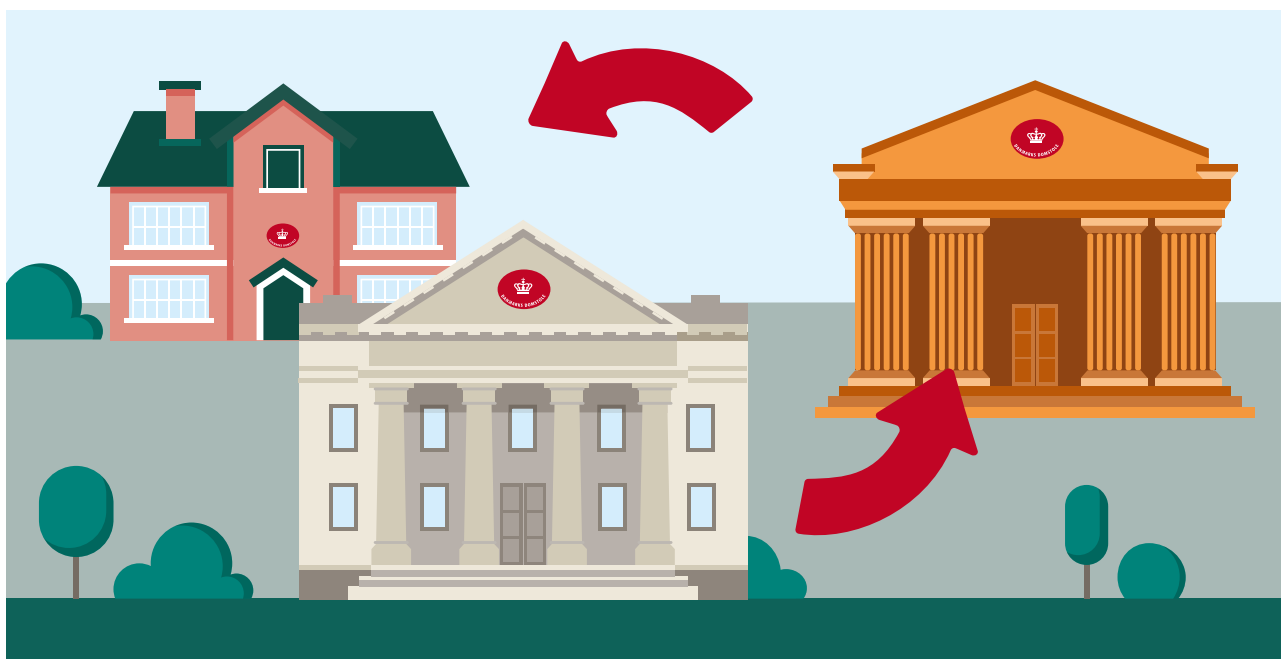
Et af formålene med reformen var at ændre fordelingen af sager mellem de tre retsinstanter ved domstolene. Og det er lykkedes. Før reformen startede de "tunge" sager ved landsretterne. Siden reformen har byretterne behandlet næsten alle sager som 1. instans. I 2015 var der eksempelvis kun 72 civile sager, der startede i landsretterne. I 2006 var tallet 1.094. Til gengæld modtog landsretterne hele 2.550 civile ankesager i 2015, mens tallet var 1.600 i 2006. Omfordelingen har betydet, at landsretterne i mange tilfælde er blevet sidste instans – og det har haft betydning for antallet af sager ved Højesteret, hvor antallet af sager er halveret.

Tallene skal læses i lyset af, at det samlede antal sager ved Danmarks Domstole er steget markant siden domstolsreformen. I 2015 behandlede domstolene ca. 750.000 sager, hvilket er ca. 20 pct. flere end i 2006. Dertil kommer ca. 2 mio. tinglysningsager om året.

Omfordelingen af sagerne har også haft betydning for sagsbehandlingstiderne. Byretternes gennemsnitlige sagsbehandlingstider i domsmandssager og civile sager er blevet længere, blandt andet fordi byretterne nu har flere "tunge" og

tidskrævende sager end før reformen. Behandlingstiden for en domsmandssag i byretten er for eksempel steget fra 3 måneder i 2006 til 4,1 måneder i 2015. Til gengæld er sagsbehandlingstiderne i de mindre sager blevet kortere. Sagsbehandlingstiden i bødesager er mere end halveret, selv om antallet af bødesager er steget fra 84.000 i 2006 til 127.000 i 2015. Og sagsbehandlingstiden i Tinglysningsrettens sager er faldet fra 4,2 dage i 2006 til 0,3 dage i 2015.

Kigger vi ud i verden, er Danmarks Domstole fortsat blandt de hurtigste. I Danmark er den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i straffesager for eksempel 47 dage. Det er knapt tre gange hurtigere end gennemsnittet for Europarådets medlemslande, som er 133 dage. Det viste en rapport fra Europarådet, som blev offentliggjort i efteråret 2016. Men selv om de danske sagsbehandlingstider er relativt gode, er der stadig sager, der tager lang tid. Og det er en stor belastning for de involverede og for samfundet. Derfor har Danmarks Domstole til stadighed fokus på at forkorte sagsbehandlingstiderne – i samarbejde med andre myndigheder på området.

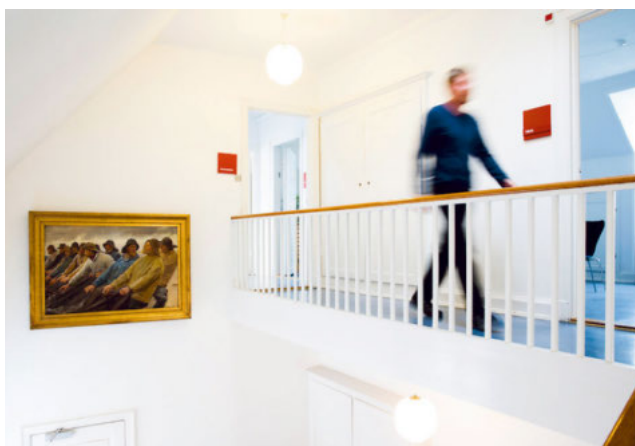
Retten i Svendborg

Retten på Bornholm

Retten i Viborg

Retten på Bornholm

Retten i Aarhus

Retten i Lyngby

Retten i Viborg

EN STOR OMVÆLTNING FOR MANGE

Af Troels Rasmussen

Fra IT-nedbrud, kaos, nye tillidsfolk, sagsmapper på rundrejse og ufærdige kontorer til nye arbejdsgange og faglig udvikling. Fire organisationer har ordet:

Pia Brostrøm

VI HAR LØST OPGAVEN GODT

"De sidste par måneder inden reformen trådte i kraft var præget af nervøsitet hos mange af de ansatte", fortæller Pia Brostrøm, formand for Domstolenes Tjenestemandeforening.

"Især de kolleger, som skulle arbejde i en ret, hvor der blev samlet medarbejdere fra 4 – 5 forskellige retter, var urolige for, om det skulle blive for stor en arbejdsplads. Men når jeg i dag kommer rundt i landet, så hører jeg det modsatte. Nu er de snarere urolige for, om arbejdspladsen bliver for lille – for så bliver man sårbar".

Også for Pia Brostrøms medlemmer var den grundige forberedelse medvirkende til, at reformen blev godt modtaget, da den første nervøsitet havde lagt sig, og de første praktiske problemer var løst.

"De første par uger var ikke lette med IT, der ikke virkede og sager, der måske ikke var pakket i den flyttekasse, man regnede med. Vi fik jo hele tiden henvendelser fra borgerne, der ikke kunne forstå, at vi ikke kunne hjælpe dem. Men jeg synes, vi ret hurtigt fik løst de problemer, der var", siger Pia Brostrøm.

Ved en enhver sammenlægning af arbejdspladser vil der være en tendens til, at man holder sig til sine gamle kolleger - og gør som man er vant til.

"Her var det en stor hjælp, at vi havde et best practice team, der kom rundt og hjalp os med at finde fælles arbejdsgange. I dag synes jeg, vi er kommet videre. Det skyldes måske også, at der var meget få, der blev flyttet mod deres vilje.

Den ny reform har også været positiv, fordi der i de større arbejdspladser er plads både til at brede sig over større områder og til at være specialist. Så når jeg ser tilbage på de 10 år, så synes jeg, vi har løst opgaven godt, og at vi har fået god hjælp undervejs, slutter Pia Brostrøm.

Mikael Sjöberg

OVERORDNET GODT, MEN PLADS TIL FORBEDRING

"Overordnet set en meget positiv reform, der har betydet et fagligt løft og en mere spændende arbejdsplads for den enkelte dommer med meget bedre muligheder for sparring og faglige diskussioner". Sådan sammenfatter Dommerforeningens formand, landsdommer Mikael Sjöberg, sit syn på den nu ti år gamle reform. Men det betyder ikke, at der ikke har været problemer undervejs, og at der ikke stadig er plads til forbedringer.

"For mange dommere var det en stor omvæltning at komme fra en lille arbejdsplads i en mindre provinsby, hvor de var tæt på borgerne og til store, kollegiale retter. Og for mange borgere, betød reformen jo, at retten flyttede længere væk. Det var en omvæltning, og vi kom

Pia Brostrøm, formand for Domstolenes Tjenestemandsförening

Mikael Sjöberg, formand for Dommerföreningen

fra et fungerende system. Borgerne var glade for at have deres egen ret i byen, og dommerne var tilfredse.

Den kollegiale ret med en præsident og mange dommere stiller store krav til både den enkelte retspræsident og den enkelte dommer.

Det er en hårfin balance, hvor dommerne på sin side skal respektere præsidentens ret til at lede, mens præsidenten til gengæld skal være meget bevidst om, at dommeren bestemmer i sin egen retssal. De steder, hvor begge parter så denne udfordring og sammen gik i gang med at løse den og havde øje for den hårfine balance, der er i spillet mellem blandt andet dommere og præsident, fungerede det nye system stort set fra starten, men nogle steder tog det desværre længere tid. I dag tror jeg, at man kan sige, at systemet fungerer rigtig godt langt de fleste steder", siger Mikael Sjöberg.

Han undrer sig dog lidt over, at reformen aldrig har været genstand for en egentlig evaluering.

"Nu har den fungeret i 10 år. Det var måske en god anledning til at samles og vurdere, om alt har fungeret efter hensigten. For eksempel synes jeg stadig, vi mangler at definere dommerens rolle som en del af ledelseslaget. I de første organisationsdiagrammer stod

dommerne lidt ude på sidelinjen i en kasse for sig. Det er blevet bedre, men der er bestemt plads til forbedringer".

Mikael Sjöberg er godt tilfreds med den rolle, landsretterne har fået som en del af instans i mange sager. "Dommerne i landsretterne er meget bevidste om, at de er sidste instans, og vi bruger megen energi på at holde os orienteret om kollegernes sager, og hvad der foregår i den "anden landsret". Reformen betød ikke så store organisatoriske ændringer i landsretterne som i byretterne, men den dialog og kollegiale sparring, som allerede var i gang for ti år siden mellem de to landsretter, er forstærket og fungerer virkelig godt", siger Mikael Sjöberg.

Kate Kengen

LÆNGERE TIL ARBEJDE, MEN BEDRE ARBEJDS DAG

For Kate Kengens kolleger og medlemmer i HK betød retsreformen store forandringer. Men Kate Kengen mener, at de fleste i dag er glade for den ny

ordning, selv om mange har fået længere til arbejdet.

Nogle havde hidtil haft det privilegium at kunne gå eller cykle til arbejdet, hvor de typisk arbejdede i en lille retskreds.

"Jeg tror, de fleste af mine kolleger så sådan på det, at "når det nu ikke kunne være anderledes", så måtte vi få det bedste ud af det og bidrage med vores gode humør og arbejdsindsats", siger Kate Kengen.

Hun har ros til den måde forandringen blev forberedt. "Vi fik mulighed for at møde de nye kolleger, så vi kendte hinanden, inden vi skulle flytte sammen, og det var en stor fordel. Jeg sad selv med i gruppen, der skulle forberede forandringen, og vi mente, vi havde taget alt i ed. Der var valgt nye tillidsrepræsentanter, vi sørgede for, at alle startede på en frisk i de nye retskredse – der var ikke nogen, der blot flyttede ind hos de nye kolleger. Det virkede selvfølgelig bedst, der hvor vi kom til at sidde i nye bygninger."

Men på trods af alle forberedelser og gode viljer ventede en slem overraskelse på første arbejdsdag: IT-systemet gik ned, og i 14 dage kunne medarbejderne blot stirre ind i en død skærm.

"Det var meget frustrerende, og vi kom selvfølgelig bagud med arbejdet, så vi måtte ansætte folk til at få has på bunkerne, men det er nok noget, der sker

Kate Kengen, formand for HK-Landsklubben Danmarks Domstole

Nina Palesa Bonde, formand for Dommerfuldmægtigforeningen

ved store forandringer. Man tror, man har alt på plads, og så er der alligevel noget, der driller”.

På 10 års afstand er Kate Kengens bedømmelse dog positiv. Og hun har noget at sammenligne med, for hun har været ansat ved domstolene i 40 år.

”Jeg husker, mens jeg sad i skifteretten og skulle ringe til en lille by for at få nogle oplysninger. Kollegaen i telefonen sagde: Skifteretten – hun er her ikke i dag! Så er arbejdspladsen for lille til, at der kan ske en faglig udvikling, så derfor ser jeg positivt på reformen, og det tror jeg, de fleste af mine medlemmer gør.”

Nina Palesa Bonde

BEDRE SERVICE TIL BORGERNE

”En utrolig positiv reform, som har hævet det faglige niveau og som en sidegevinst har gjort arbejdet i den enkelte ret mere fleksibelt”, så positivt sammenfatter formanden for Dommerfuldmægtigforeningen, Nina Palesa Bonde, sit syn på 10 års jubilæet.

”Vi har fået retter med sammensatte

grupper, der tilsammen danner et stærkt fagligt miljø, og hvis man måler mod det gamle, noget stive system med få ansatte i en lille ret, så er der tale om et stort spring fremad.

Jeg vil gerne rose mine kolleger i alle faggrupper, fordi de er gået så åbent ind i de nye arbejdsformer.

Det faglige miljø er også blevet styrket af en vision om ensartet praksis og brug af bedstepraksis-konsulenter. De sidste er stadig en vigtig del af arbejdet med at få reformen til at virke helt efter hensigten. Det at få en fælles praksis i alle retter er stadig meget vigtigt, især i en tid hvor alle løber hurtigere, siger Nina Palesa Bonde.

Men selv om synet på reformen grundlæggende er positivt, så er der stadig plads til forbedringer.

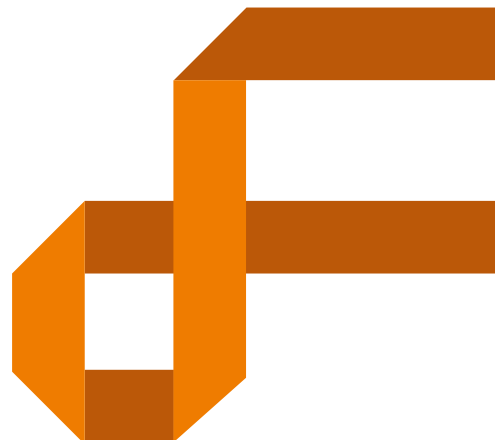
Det gælder især anerkendelsen mellem de forskellige faggrupper.

”Vi kan stadig arbejde med at respektere hinandens forskellige faglighed noget højere, end vi gør i dag, enten vi er vagter, servicemedarbejdere, kontormedarbejdere, jurister eller dommere. Det er meget bedre nu, end før vi fik reformen, men der er stadig et stykke vej at gå”, mener Nina Palesa Bonde. ”Jeg oplever stadig en hoven holdning blandt visse kollegaer i forhold til andre kollegaers arbejdsopgaver. Her er stadig klart

behov for mere reel gensidig respekt og anerkendelse.”

Hun fremhæver i øvrigt den store fleksibilitet, der er opnået ved at have en stor gruppe af ”øvrige jurister” – retsassessorer og dommerfuldmægtige – der kan springe ind næsten alle steder i retten, hvor der pludselig opstår behov på grund af sygdom eller særligt tidskrævende retssager.

”Den fleksibilitet, tror jeg alle vil skrive under på, har givet borgerne en bedre service og de ansatte et bedre arbejdsmiljø”, slutter Nina Palesa Bonde,

RETSREFORMEN 10 ÅR EFTER: FAGLIGT STÆRKE OG BEDRE KOLLEGASKAB

Grundig forberedelse, sammenhold og et betragteligt kaos skabte Retten i Kolding version 2.0.

Af Sune Falther

"Når nogen ringede og sagde 'sag nummer 155', så anede man ikke, om det var sag nummer 155 fra Grindsted, Fredericia eller Vejle. Man håbede, det var sag nummer 155 fra Kolding – for så lå den i det mindste på en hylde og ikke i en af flyttekasserne," siger Gitta Sølvsten med et grin.

Det er ti år siden, at hun, Marianne Ravn, Birgitte Plagborg, Metha Stavnager, Henrik Barfoed og 95 andre kolleger for første gang mødte ind på samme arbejdsplads ved Retten i Kolding; den nye, fælles retskreds, som efter retsreformen i 2007 var tingsted for de 270.000 mennesker i Vejle, Fredericia, Billund og Kolding Kommuner.

"Den første tid var kaotisk. Vi havde ingen plads, og vi havde flyttekasser overalt"

Afdelingsleder Marianne Ravn

Medarbejderne i den nye ret kom fra 13 forskellige jyske og fynske retter. Afdelingsleder i administrationen Marianne Ravn kom fra Retten i Kolding; afdelingsleder i civilretten Birgitte Plagborg fra Retten i Grindsted; kontorfuldmægtig Gitta Sølvsten fra Retten i Fredericia; afdelingsleder i fogedretten Metha Stavnager fra Retten i Haderslev og retsassessor Henrik Barfoed fra Retten i Vejle.

Den første tid var kaotisk:

"Vi havde ingen plads, og vi havde flyttekasser overalt. Vi måtte deles om skriveborde, og vi kunne ikke finde noget", husker Marianne Ravn.

"Vi havde én mobiltelefon, som vi kastede rundt med: "Jeg tror, det der er til dig!" siger Gitta Sølvsten.

Det var nogle lange dage, medgiver de alle. Men også gode dage.

"Vi var jo alle lige meget på den! Man sad så tæt og havde de samme udfordringer alle sammen. Det skabte hurtigt et fællesskab", husker Birgitte Plagborg.

Team fra første dag

Forud for retsreformen i 2007 udtrykte medarbejderne i flere retter en vis skepsis. Fra retskredse i tyndt befolkede områder frygtede man eksempelvis for, at yderområderne ville blive overset i en centraliseret struktur.

I andre retter blev der udtrykt både modvilje mod reformen generelt og dernæst konkret på valg af hjemby til den nye retskreds. Sådan var det eksempelvis i Vejle, husker Henrik Barfoed:

"Stemningen hos nogle af kollegerne var lidt øv! Man følte, man mistede sin ret – og så lige til Kolding. Begejstringen var meget lille", siger han.

Birgitte Plagborg, Metha Stavnager, Gitta Sølvsten, Henrik Barfoed og Marianne Ravn ved Retten i Kolding, hvor de fem havde første arbejdsdag sammen for ti år siden.

Retsassessor Henrik Barfoed

Afdelingsleder Birgitte Plagborg

Afdelingsleder Marianne Ravn

Kontorfunktionær Gitta Sølvsten

Afdelingsleder Metha Stavnager

For andre var logistikken med en times ekstra transport udslagsgivende. Eksempelvis var det kun halvdelen af Birgitte Plagborgs kolleger fra Retten i Grindsted, som havde mod på to times ekstra pendling til og fra en arbejdsplads i Kolding.

Geografi, alder, lyst og andre grunde betød, at reformen rystede godt op i medarbejdergruppen. Ifølge Henrik Barfoed var ca. en sjettedel af dommergruppen i retterne før reformen ikke at finde i retterne et par år efter reformen.

“Frygten var jo hos mange, at vi blev ansat ved Retten i Kolding, men sådan føltes det slet ikke. Vi var Retten i Kolding”.

Afdelingsleder Metha Stavnager

Opbruddet betød, at tavlen var visket helt ren, siger han: “Birgitte Andersen og Vagn Kastberg (hhv. administrationschef og retspræsident, red.) havde lagt et kæmpe forarbejde. De havde virkelig tænkt medarbejderne ind i processen. De tog sig af alt. Der var ingen, der havde legitimiteten til at sige “vi plejer...” Den blev fuldstændig afmonteret. Og de få, der havde sværest ved at ændre deres vaner, valgte hurtigt at stoppe. Det havde kæmpe betydning for, hvor hurtigt vi fik skabt en ny, fælles kultur”, siger Henrik Barfoed, og Metha Stavnager supplerer:

“Frygten var jo hos mange af os, at vi blev ansat ved Retten i Kolding. Men sådan føltes det slet ikke. Vi var Retten i Kolding”, husker Metha Stavnager.

Øget faglighed

Alle roser det forudgående arbejde fra ledelsen. Det var afgørende for, at man følte sig som en enhed hurtigt.

“Der var mulighed for at tage et par arbejdsdage sammen med de nye kolleger før sammenlægningen, og der var sociale arrangementer som fester og fællesspisning, før vi blev slået sammen. Det fik stor betydning for sammenholdet. Vi blev hurtigt en enhed, og de af os, som var lokale, fik til opgave at vise de andre kolleger rundt i Kolding”, siger Marianne Ravn.

“Samtidig blev vi i den nye struktur samlet på tværs. De kollegaer, vi havde arbejdet sammen med før, var i andre afdelinger. Vi kom i langt større teams sammensat af personer fra mange andre retter. De tidligere strukturer var helt væk”, siger hun.

En af begrundelserne for retsreformen var at sammensætte teams, hvor fagligheden kunne dyrkes, og man kunne sparre om opgaverne. Det viste sig hurtigt:

“Før vidste vi lidt om meget. I dag ved vi meget om lidt”, siger Gitta Sølvsten.

For den enkelte har det betydet, at man er gået fra generalist til en højere grad af faglig specialisering. Kollegerne ved Retten i Kolding mener alle, at det har styrket rettens samlede faglighed. Retsassessor Henrik Barfoed sætter eksempelvis pris på, at han med reformen har kunnet fordybe sig i fogedret. Også selv om det er sket på bekostning af andre fagområder.

“Fordybelsen er et stort plus, men jeg er blevet ringere på andre felter. Jeg ville være noget betænkelig, hvis jeg

eksempelvis skulle behandle en skiftesag, hvor jeg tidligere havde nemmere ved at bevæge mig på tværs”, siger han.

Den faglige udvikling er en af de gevinster, alle kollegerne skønner på. Gitta Sølvsten, der ikke er leder, har også bidt mærke i en mere tydelig ledelse.

“Før vidste vi lidt om meget. I dag ved vi meget om lidt.”

Kontorfunktionær Gitta Sølvsten

“Et andet plus har været en professionalisering på ledelsesniveau. Ved de små embeder var vi tættere på hinanden, og alle blev mere involveret i de beslutninger, der skulle træffes. Det kunne være både godt og skidt. Ledelsen i dag påtager sig ansvaret for at lede. Det giver mig en frihed til at koncentrere mig om det, jeg synes, er interessant, nemlig det faglige”, siger hun.

“Det faglige fællesskab blandt afdelingslederne er et stort plus. Vi har et godt kollegaskab i ledelsesgruppen, og vi samarbejder godt på tværs, selv om vi er hver vores faggruppe”, siger Metha Stavnager.

I dag er der 24 byretter i Danmark. For nogle borgere i tyndt befolkede egne har det betydet, at der er endog rigtig langt til den retskreds, de hører til. Også for borgere under Kolding retskreds.

“Der er da langt fra den yderste post i retskredsen til Kolding i dag. Bor man uden for Thyregod, er der sandelig langt til Kolding – og besværligt”, siger Birgitte Plagborg.

“Men vi har intet belæg for at sige, at fx fogedkunderne udebliver oftere af den grund”, siger Henrik Barfoed.

Retten i Kolding har i dag 73 medarbejdere, heraf 1 retspræsident, 10 dommere, 10 retsassessorer/dommerfuldmægtige samt 45 kontoransatte, 4 elever og 3 ser/vicemedarbejdere. Ved sammenlægningen i 2007 var man cirka 100 medarbejdere i alt.

Retten i Svendborg

Retten i Aarhus

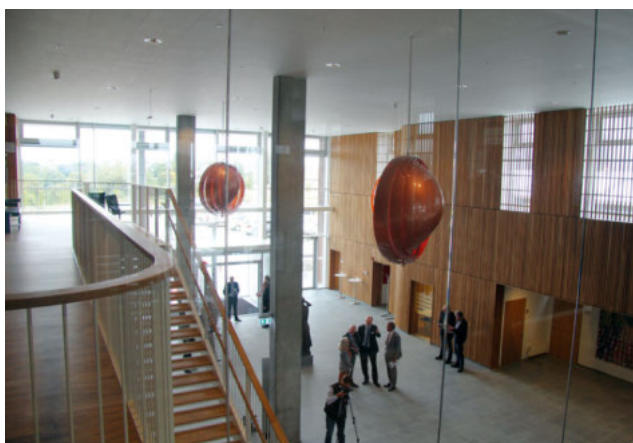
Retten i Næstved

Københavns Byret

Retten i Hillerød

Vestre Landsret

ANKLAGEMYNDIGHEDEN:

SUCCESRIG, NØDVENDIG REFORM

Af Troels Rasmussen

"Domstolsreformen er efter min mening en stor succes, og det var også en nødvendig reform," siger rigsadvokat Ole Hasselgaard.

"Det gamle system med ganske små byretter var meget sårbart. En stor sag kunne vælte hele planlægningen i måneder, så her har de større og mere bæredygtige byretter betydet et stort fremskridt. Det har også betydet, at kvaliteten er blevet forbedret – både fagligt og administrativt. Så set fra anklagemyndighedens synsvinkel er der grund til at ønske til lykke," siger Ole Hasselgaard. Han er også tilfreds med, at alle straffesager nu starter i byretterne, og at der også her kan føres nævningsager.

"Det gamle system, hvor vi kun kunne føre nævningsager ved landsretten, var belastet af, at det var blevet meget teknisk kompliceret. Blandt andet med hensyn til hvilke spørgsmål vi kunne stille nævningene, og der var heller ikke en fælles votering mellem nævninge og juridiske dommere, som vi kender det i dag. Jeg synes også, det er en forbedring af retssikkerheden, at skyldsspørgsmålet nu kan bedømmes ved to instanser," siger Ole Hasselgaard.

"Det gamle system med ganske små byretter var meget sårbart."

Rigsadvokat Ole Hasselgaard

Han mener også, at domstolsreformen har været med til at skabe en organisatorisk ramme, der har gjort det muligt løbende at opbygge et tværgående administrativt samarbejde om sagsgange

Rigsadvokat Ole Hasselgaard, Anklagemyndigheden

og andre praktiske forhold på tværs af straffesagskæden.

"Uden de organisatoriske rammer, der blev sat med reformen, havde det nok ikke været muligt for alvor at tage fat på et styrket samarbejde om for eksempel bedre sagsgange på tværs af straffesagskæden. Og der er efter min mening ikke tvivl om, at det omkringliggende samfund og de politiske bevillingshavere forventer, at vi, der er aktører i straffesagskæden, i de kommende år når endnu længere i det, man kunne kalde for det administrative og praktisk orienterede myndighedssamarbejde."

Domstolsreformen kom samtidig med en reform af politikredsene, der gik fra 54 til 12.

"Man kan i dag spørge, om man i lyset af en vision om stærk bæredygtighed burde gå endnu længere ned i antallet af byretter, sådan at antallet og afgrænsningen af byretskredse svarede til politikredsene. Ud fra en snæver betragtning kunne det fra anklagemyndighedens side måske nok være en fordel. Så havde alle de lokale anklagemyndigheder kun én byret, som de skulle forholde sig til, når det for eksempel drejer sig om det løbende samarbejde om praktiske sagsgange. Men over for det støder man nok ind i andre hensyn, der samlet kan gøre det svært at etablere en sådan ordning," siger Ole Hasselgaard.

ADVOKATSAMFUNDET:

KOMPETENCELØFT I 1. INSTANS

Af Troels Rasmussen

For generalsekretær og advokat Torben Jensen, Advokatsamfundet, har reformen opfyldt sine formål.

"Helt grundlæggende mener jeg, at reformen var nødvendig og rigtig. Et lille land som Danmark har ikke behov for 84 retskredse, så der var afgjort behov for at centralisere retsvæsenet, ikke mindst for at skabe grundlag for et bedre fagligt miljø blandt juristerne ved de større embeder, større fleksibilitet i sagsbehandlingen og stordriftsfordele i det hele taget.

Set med advokatbriller kan vi dog være lidt bekymrede for de afledte effekter af reformen, nemlig at der er blevet færre advokater i de byer, som ikke længere har en byret. Fortsætter den udvikling risikerer vi, at dele af landet ikke har nogen advokatdækning, og det er rigtig skidt for borgernes og virksomhedernes adgang til at få løst retstvister, bl.a. i de gratis advokatvagter som vi har godt 80 af rundt omkring i landet", siger Torben Jensen.

Han mener også, at der er sket et kompetenceløft i byretterne.

"Der er ingen tvivl om, at de første år efter reformens ikrafttrædelse har været hårde, og byretterne har været lagt ned af sagsbunker, men det er klart mit indtryk, at et af hovedformålene med reformen, nemlig et kompetenceløft i 1. instans, er slået igennem, og at vi i dag har et særdeles velfungerende domstolssystem.

Udgangspunktet efter den gældende instansordning er jo netop, at alle sager skal starte i byretten, og sådan bør det efter min opfattelse også være. Med muligheden for tredommerbehandling af principielle sager, anvendelsen af sagkyndige dommere og fortsat henvisningsadgang til landsretten er det svært at se nogen betænkeligheder ved, at det nu endegyldigt er slået fast i retsplejeloven, at retssager starter i byretten og ikke for en del sagers vedkommende i landsretten, som det var tilfældet under den tidligere instansordning", siger Torben Jensen.

Han er også enig i, at landsretternes nuværende funktion er rigtig.

"Landsretten bør fungere som appel-domstol og – som absolut hovedregel – ikke som første instansdomstol. Det gælder både de civile sager og straffesagerne. Det har så i øvrigt også den afledte konsekvens, at Højesteret kan koncentrere sig om de principielle sager og ikke som tidligere f.eks. også skulle tage stilling til strafudmålingen i en lang række straffesager, som var afgjort i landsretten som første instans under medvirken af nævninge.

Så samlet set mener jeg, at det er lykket at få indrettet retssystemet således, at de rigtige sager behandles ved de rigtige instanser", slutter Torben Jensen.

Generalsekretær Torben Jensen, Advokatsamfundet

DANSKE ADVOKATER:

KORTERE BERAMMELSESTIDER

Af Troels Rasmussen

"Helt overordnet har retskredsreformen været positiv for retsplejen i Danmark", siger formanden for Danske Advokater, Lotte Eskesen.

"Det er positivt, at byretterne kan behandle tredommersager og nævningsager. Det har givet kortere berammelsestider, og det bliver opfattet positivt både af advokater og borgere. Men selvfølgelig er der også en bagside af medaljen. Mange advokater og deres klienter - især i yderområderne - synes, der er blevet langt til retten, og nogle advokater synes, de tilbringer for meget af deres arbejdsdag i bilen. Så reformen har på den led betydet et tab af nærhed.

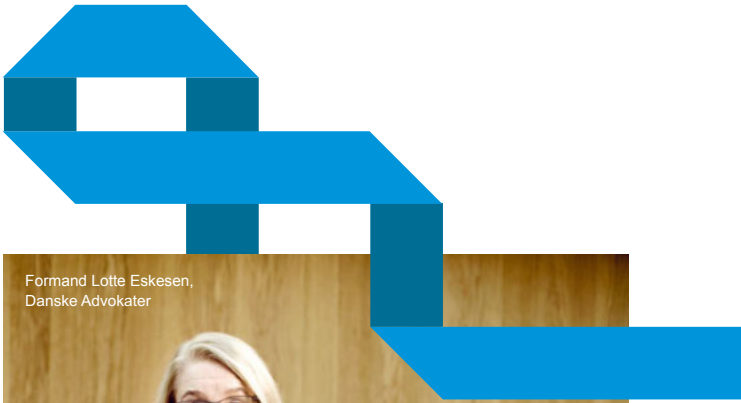
"Mange advokater og deres klienter - især i yderområderne - synes, der er blevet langt til retten."

Formand Lotte Eskesen

Til gengæld har vi fået mere moderne og bedre indrettede byretter, hvor den faglige standard er høj. Jeg er enig i, at der er sket et kompetenceløft, ved at der nu er større dommerkollegier i den enkelte byret, hvor der kan foregå kollegial sparring og vidensdeling, så domstolen kan lægge en ensartet linje. Det betyder, at vi som advokater bedre kan råde vores klienter, selv om der ikke findes to helt ens sager", siger Lotte Eskesen.

Hvordan opfatter du landsretternes nye rolle efter reformen?

"I og med mange sager nu førstebehandles i byretterne, har det givet kortere berammelsestider for ankesagerne, og det er meget positivt. For de fleste borgere er det vigtigt, at en ankesag gennemføres så hurtigt som muligt, så den kan blive endelig afgjort. Koncentrationen om færre og mere principielle sager har også givet en bedre forudsigelighed, når det gælder domme i landsretterne. Endelig opfatter klienterne det som positivt, at der kan føres vidner i hovedforhandlingerne i ankesagerne. De føler, de selv kan komme til orde. Det sker ikke på samme måde i Højesteret. De helt principielle sager kan stadig komme for Højesteret - enten fordi byretten henviser til første instans behandling ved landsretterne eller via en anketilladelse", siger Lotte Eskesen.

Formand Lotte Eskesen,
Danske Advokater

NY ROLLE TIL LANDSRETTERNE

Koordinering, videndeling og formidling af afgørelser er intensiveret landsretterne imellem og mellem lands- og byretter.

Af Troels Rasmussen

Domstolsreformen var i fysisk henseende mest vidtgående for landets byretter, hvor der blev flyttet rundt på medarbejdere, nedlagt retter og ændret ved retternes kompetencer.

Men selv om landsretterne blev, hvor de var, så var forandringerne også mærkbare i disse retter.

Især landsretternes rolle som sidste instans i sager, der indtil reformen som ofte først fandt deres endelige afgørelse ved Højesteret, betød at arbejdet i landsretterne forandredes.

Præsidenterne for henholdsvis Østre og Vestre Landsret var på hver deres måde stærkt involveret i arbejdet med den nye struktur. Daværende præsident for Vestre Landsret Bjarne Christensen var som formand for Domstolenes Strukturkommission med i forarbejdet til reformen, mens Østre Landsrets præsident Bent Carlsen som daværende direktør i Domstolsstyrelsen deltog i planlægningen af reformens gennemførelse. I dag er de begge tilfredse med den reform, de har stået faddere til.

Da reformen skulle føres ud i livet, skrev Bjarne Christensen om forandringerne i en artikel i "Danmarks Domstole" – forgænger for nærværende magasin. Bjarne Christensen pegede her netop på, at landsretterne for fremtiden ville blive sidste instans og dermed skulle skabe, opretholde og udbygge retspraksis.

"Den ny rolle stiller store krav til landsretterne. Vi skal blive bedre internt i den enkelte landsret og mellem de to landsretter til at koordinere behandlingen af sager og fastlægge praksis. Og vi skal blive bedre til at formidle vores afgørelser og opfattelse af praksis til vore eksterne brugere og byretterne".

Forsæt, ikke uagtsomhed

Hvordan er denne ambition så blevet opfyldt? Godt, er de to retspræsidenter enige om, også selv om der stadig er plads til forbedringer:

"Vi er meget bevidste om vores rolle som sidste instans, og derfor sørger vi for på faglige møder at drøfte aktuelle retsspørgsmål, herunder om vi på basis af domme på et område kan fastlægge en retningslinje, som eventuelt kan meldes ud til byretterne," siger Bent Carlsen og fortsætter: "Der ligger også en naturlig forpligtelse hos den enkelte landsdommer om at holde sig orienteret om arbejdet og afgørelser i alle de 24 afdelinger i landsretten. Vi gør det ikke, fordi vi altid skal være enige. Der afsiges jo også domme i Højesteret, hvor der er dissens. Men det skal være med forsæt og ikke af uagtsomhed, hvis to afdelinger i landsretten kommer til forskellige resultater i ensartede sager".

Bjarne Christensen er på samme linje:

"Landsretterne er godt på vej, når der er tale om at løfte opgaven, som den almindelige sidste instans. Øget koordinering og videndeling internt mellem de to landsretter er en del af forklaringen, men også dialogen med byretterne – hvor fællesmøder mellem landsrettens præsident og byretspræsidenterne i landsretskredsen, møder mellem dommere i landsretten og enkelte byretter eller repræsentanter for et særligt specialområde samt hurtigere udbredelse til byretterne af væsentlige landsretsafgørelser har været nyttige elementer i den samlede proces.

Det er i øvrigt min bestemte vurdering, at kvaliteten i byretternes afgørelser er blevet markant bedre. Byretterne har således i vidt omfang udnyttet de muligheder, der ligger i de større retter og den forbedring af det faglige miljø, som disse større retter har givet mulighed for.

"Det skal være med forsæt og ikke af uagtsomhed, hvis to afdelinger i landsretten kommer til forskellige resultater i ensartede sager."

Landsretspræsident Bent Carlsen

Bent Carlsen er enig: "Jeg må sige, at kvaliteten af arbejdet ved byretterne er høj. Så på den måde giver det god mening, at de har fået et større ansvar. Så er det vores ansvar i landsretterne at holde en så høj kvalitet, at den noget vanskeligere vej til Højesteret ikke opleves som en forringelse for borgerne".

Et moderne samfunds retssystem

Det større ansvar, som byretterne nu løfter, betød en lettelse for landsretterne, fordi der nu kunne føres nævningsager og sager med tre dommere i byretterne. Formålet var blandt andet at nedbringe sagsbehandlingstiderne ved landsretterne.

Om det skrev Bjarne Christensen, da reformen skulle træde i kraft:

"Domstolsreformen skal være samfundets bud på, hvordan et moderne og tidssvarende domstolssystem skal indrettes og fungere. Det vil derfor være af afgørende betydning for borgerne opfattelse af reformen og af domstolene, hvis vi ret hurtigt efter reformens gennemførelse kunne vise kortere sagsbehandlingstider også i landsretterne. Hvor ville det være godt – også

LANDSRETTERNE

Forhenværende landsretspræsident Bjarne Christensen, Vestre Landsret

Landsretspræsident Bent Carlsen, Østre Landsret

for den samlede virkning af reformen – hvis landsretternes ressourcer blev tilpasset på en sådan måde, at landsretterne i tilknytning til reformen kunne nå frem til sagsbehandlingstider på omkring 6 måneder i de fleste ankesager og på omkring 1 år i de fleste førsteinstanssager”.

Sådan var målsætningen, og til at begynde med så det ud til, at den kunne blive opfyldt. Men så vendte udviklingen bl.a. som følge af flere ankesager i kølvandet på en ophobning af sager i byretterne samtidig med en efter landsretternes opfattelse nok lovlig tidlig justering af landsretternes ressourcer.

På vej mod kortere sagsbehandlingstider

Men Bjarne Christensen er fortrøstningsfuld, når det kommer til at opfylde også denne del af målsætningen.

”Heldigvis er der i de senere år på ny en udvikling mod kortere sagsbehandlingstider i landsretterne. Jeg er overbevist om, at opfattelsen af reformen har lidt under, at det af forskellige grunde har taget lang tid at få nedbragt sagsbehandlingstiderne i disse instanser. Det er derfor afgørende, at man til stadighed har for øje at sikre de forudsætninger, der skal være opfyldt, for at man kan opnå og sikre kortere gennemløbstider samtidig med, at man sikrer muligheden for, at processen frem mod afgørelsen i den enkelte sag er båret af den nødvendige kvalitet i sagsbehandlingen”.

Et bekymringspunkt før reformen var, om de fysiske rammer for domstolene fulgte med den modernisering af strukturerne, som reformen var udtryk for – sporene fra tidligere reformer skræmte, men på dette punkt er man på de ti år kommet længere, end skeptikerne frygtede. Men helt i mål er man ikke.

Der er altså tilfredshed hos og enighed mellem Bent Carlsen og Bjarne Christensen, når det gælder reformen.

”Samlet set er det mit indtryk, at man er rigtig godt på vej mod at opfylde domstolsreformens intention om et domstols-system, der kan løfte de opgaver, som domstolene skal kunne varetage i et moderne samfund. På en måde som både er retssikkerhedsmæssig forsvarlig og effektiv, og i rammer der er tidssvarende, funktionelle og brugervenlige”, siger Bjarne Christensen.

”Vi har fået et system, hvor kvaliteten og det faglige miljø er højt både i byret og landsret, og hvor begge instanser er meget bevidste om deres roller – og deres ansvar over for borgerne og retssikkerheden”, siger Bent Carlsen.

FÆRRE OG MERE KOMPLICEREDE SAGER

Retssikkerheden styrket, ved at to instanser kan bedømme skyldsspørgsmålet i straffesager.

Af Troels Rasmussen

Landsretternes fysiske forhold ændrede sig ikke ved domstolsreformen. Det var stadig de samme bygninger og de samme kolleger før og efter reformen. Men arbejdet ændrede sig. Landsdommere i henholdsvis Vestre og Østre Landsret, Lisbeth Parbo og Kaspar Linkis, er enige om, at reformen har ført til en bedre retspleje.

”Det er kæmpe fremskridt, at vi nu i straffesager har langt bedre og mere tidsvarende forhold mellem nævninge og dommere. Nævningesager er jo de mest alvorlige sager med mulighed for fire års fængsel eller derover. Førhen var der vedrørende skyldsspørgsmålet vandtætte skotter mellem dommere og nævninge, og nævningene kunne kun svare ja eller nej til skyldsspørgsmålet efter et meget stift og besværligt spørgsmålssystem. I dag finder voringen sted i forbindelse med en fælles drøftelse mellem de juridiske dommere og nævningene, hvor vi åbner hinandens øjne for alle aspekter af sagen. Jeg er sikker på, at alle dommere sætter pris på de meget ofte givende drøftelser, som vi har med nævningene. Det er også positivt, at afgørelsen af skyldsspørgsmålet i nævningesager nu - i modsætning til tidligere - skal begrundes”, siger Kaspar Linkis, landsdommer i Østre Landsret.

Da alle straffesager således starter i byretterne, er der ganske få første instans sager i landsretterne – og det er udelukkende civile sager.

Det er grundlæggende en god ide, og i det hele taget er reformen vellykket, mener landsdommer i Vestre Landsret, Lisbeth Parbo.

”Vi har et bedre og mere hensigtsmæssigt system i dag end før reformen, og jeg synes, at landsretternes rolle som anden instans i langt de fleste sager er velbegrundet. Det ændrer ikke ved, at jeg godt af og til kan savne en ”gammeldags” første instans sag, hvor forklaringerne afgives for første gang, og indholdet

derfor er mindre forudsigeligt. Som anden instans bruger vi nu – i modsætning til tidligere – langt størstedelen af vores tid på sager, hvor byretten allerede har truffet en afgørelse, som så er grundlaget for vores behandling. Nogle gange har parterne også accepteret byrettens afgørelse vedrørende enkelte af sagens spørgsmål, og i de tilfælde kan vi koncentrere indsatsen om de tilbageværende problemstillinger. Behandlingen for anden gang giver bedre muligheder for både advokater og dommere til at komme helt til bunds i sagen, der måske ikke på alle punkter er blevet tilstrækkeligt belyst i byretten.”

”Det arbejde, der ligger bag en afgørelse fra byretten, skal vi som landsdommere have respekt for, også selv om vi måske ændrer afgørelsen. Efter reformen skriver vi i landsretten kun få første instans domme, og derfor kan det være nemt at glemme, hvor stort et arbejde der ligger bag. Men der er selvfølgelig

forskel på byretternes og landsretternes opgaver, så snittet mellem effektivitet og grundighed må være forskelligt. Byretterne skal behandle mange – også mindre – sager, og derfor kommer effektiviteten til at spille en noget større rolle end i landsretterne, hvor der er færre, men ofte mere komplicerede sager, hvor vi samtidig skal være meget bevidste om, at vi i langt de fleste tilfælde er sidste instans”, siger Lisbeth Parbo.

Flere tredommersager i byretterne vil have en stor faglig værdi.

”Jeg er enig i, at byretterne med reformen har fået et kvalitativt løft med bl.a. bedre muligheder for faglige drøftelser. Hvis jeg skulle foreslå et yderligere tiltag, så skulle det være, at byretterne i højere grad udnytter muligheden for tredommerbehandling. Det er min erfaring, at det sikrer en meget høj kvalitet i afgørelsen, når tre dommere i et åbent og respektfuldt samarbejde drøfter og afgør en sag med helt samme kendskab til sagens oplysninger. I landsretten, hvor vi altid er tre sammen, skifter de faste dommere afdeling med jævne mellemrum, og vi har ofte skiftende konstituerede dommere med. Derfor vænner vi os ikke til hinandens argumenter, men bliver hele tiden udfordret på vores egne juridiske synspunkter. I byretterne foregår det daglige arbejde selvfølgelig ikke på samme måde, og jeg er godt klar over, at ressourcehensyn taler imod en udvidet brug af tredommerbehandling i byretten. Men med min erfaring fra både byretten og landsretten er jeg ikke i tvivl om, at det vil have stor faglig værdi for byretterne med flere tredommersager”, siger Lisbeth Parbo.

Kaspar Linkis oplever også byretternes faglige niveau som højt.

”Byretterne har jo den mulighed, at

Landsdommer Lisbeth Parbo, Vestre Landsret

Landsdommer Kaspar Linkis, Østre Landsret

de kan sende sager, som er principielle og har en vis større samfundsmæssig betydning, til første instans behandling i landsretten. Og jeg må sige, at det er komplicerede og vanskelige sager, de sender videre. Men de har også den mulighed at sætte byretten med tre dommere, hvis de finder sagen nok er principiel, men trods alt egner sig til første instans behandling i byretten. Hvis vi så får sagerne ind som ankesager, er det tydeligt, at kvaliteten af sagsbehandlingen i byretten er høj, så jeg kan sagtens støtte tanken om flere tredommersager i byretten. Men for det første er det retsplejelovens klare udgangspunkt, at der kun skal medvirke én dommer ved behandlingen af civile sager i byretten, og for det andet kommer der nok nogle ressourcemæssige betragtninger ind i billedet, når man lokalt i byretterne tager stilling til, om en civil sag skal gennemføres som en tredommersag."

Landsretternes rolle som ankeinstans for alle straffesager giver mulighed for, at der både kan føres vidner ved første og anden behandling af straffesagen.

"Det har helt sikkert styrket retssikkerheden, at skyldsspørgsmålet nu kan blive bedømt ved to instanser. I det gamle system var der også ganske indviklede

regler for, hvordan der kunne stilles spørgsmål til nævningene. Svaret var så enten ja eller nej. I dag drøfter og afgør nævningene og de juridiske dommere både skyldsspørgsmålet og sanktionsfastsættelsen sammen, og det er en klar forbedring", siger Lisbeth Parbo.

"Der er ingen tvivl om, at netop denne forandring har været positiv for alle involverede. Dommerne, nævninge, anklagere, forsvarere og de tiltalte. Vi har helt enkelt forbedret retssikkerheden", siger Kaspar Linkis.

Store forandringer og store forsinkelser

I tæt forbindelse med domstolsreformen kom også andre dybtgående forandringer af den danske retspleje. Retsmægling blev indført som et nyt processuelt instrument. Det samme gjaldt gruppesøgsmål.

"De var begge tiltrængte moderniseringer. Retsmægling er en god, hurtig og billig måde at bilægge tvister på, og retsmægling anvendes i dag i mange sager. Gruppesøgsmål er der ikke så mange af, men der er et oplagt behov for denne procesform for at sikre interessevaretagelsen for mange enkeltpersoner med ensartede krav. Gruppesøgsmål er i øvrigt særdeles "tunge" og komplicerede på forberedelsesstadiet, under hovedforhandlingen og

i forbindelse med domsskrivning", siger Kaspar Linkis.

Der var gjort et stort forarbejde for, at domstolsreformen skulle virke fra dag 1, men sådan gik det ikke helt.

"Der var både praktiske og bemandingsmæssige forhold, der gjorde, at byretternes produktivitet faldt, da reformen trådte i kraft. Det gav anledning til en helt ny disciplin i landsretterne, hvor vi skulle tage stilling til ofte ganske enkle sager om færdseksforseelser, der havde været urimeligt længe. Vi endte med at afgøre mange sager sådan, at den tiltalte slap for bøde og for at betale sagsomkostninger. Men de slap ikke for at få frakendt kørekortet, hvis forseelsen var til det. Læren af dette må være, at man skal sikre sig, at der er den tilstrækkelige kapacitet både teknisk og bemandingsmæssigt, når man sætter nye reformer i værk", siger Kaspar Linkis.

Sidste instans

Landsretternes rolle som sidste instans i langt hovedparten af alle sager er med i overvejelserne i enhver sag, mener Lisbeth Parbo, og forpligtelsen til at sikre, at det lige bliver behandlet lige, er også i fokus. Efter reformen har landsretterne arbejdet sammen i flere faglige sammenhænge, og Lisbeth Parbo har selv deltaget i flere arbejdsgrupper fælles for Østre og Vestre Landsret. Der har også været fokus på en hurtigere og bedre kommunikation om landsretternes afgørelser. Men det grundlæggende arbejde ligger stadig i retssalen.

"Jeg mener, en dommers fornemste opgave er at bedømme hver enkelt sag ud fra de særlige forhold, der kendetegner den. Hvis vi derfor ender med at afsige en dom, der adskiller sig fra det, som ellers har været praksis i sager med lignende problemstillinger, så skal vi være bevidste om det, men ikke lade det være afgørende", siger Lisbeth Parbo.

"Hvis vi afsiger en dom, som afviger fra praksis, skal vi være meget klare i vores kommunikation, og forklare, om der er tale om, at vi er ved at ændre praksis, eller der er tale om helt specielle forhold i netop denne enkeltstående sag, der begrundes afvigelsen fra normal praksis", siger Kaspar Linkis.

MANGE SMÅ BYER MISTEDE IDENTITET

Men et større kollegialt fællesskab var en positiv forandring.

Af Troels Rasmussen

Karin Bøgh Pedersen var byretsdommer i Faaborg, da domstolsreformen blev vedtaget og skulle træde i kraft. Det var et lille embede med to jurister – en dommer og en retsassessor.

At være enedommer passede Karin Bøgh Pedersen godt, men hun var alligevel tilhænger af reformen fra begyndelsen.

”Jeg hader spild, og jeg syntes ikke, vi udnyttede ressourcerne godt nok i det gamle system. Der skulle større enheder til for at gøre os mere effektive. Jeg var selvfølgelig selv spændt på, om jeg fik mit ønske om placering opfyldt, da retten i Faaborg skulle nedlægges, så sommeren 2006 var en urolig tid”, siger Karin Bøgh Pedersen.

Hun havde ønsket at komme til retten i Odense, og det ønske blev opfyldt.

”Det var en positiv forandring at komme sammen i et større kollegialt fællesskab. I Faaborg skulle retsassessoren og jeg sørge for den daglige bemanning af retten, så der var fleksibiliteten mindre. Det var også et fremskridt at have mulighed for at vende både faglige og andre spørgsmål med fagfæller. Men når man som dommer har valgt at arbejde i et lille embede, så er der også en grund til dette. Der er ikke langt fra tanke til handling, og man har en høj grad af selvbestemmelse. I min hverdag inden reformen har jeg ikke selv følt noget større behov for faglig sparring. Det tror jeg, jeg deler med mange kolleger, som er udnævnt før reformen.”

Sådan skal det gøres

Karin Bøgh Pedersen arbejder netop nu på en masteropgave, der blandt andet handler om, hvorvidt der er sket ændringer i byretsdommeres motivation her 10 år efter reformen. Det er desværre for tidligt at drage konklusioner, men en af de kilder, der ligger til grund for afhandlingen er en ph.d. udarbejdet i 2011 af Morten Sten Andersen. Han har set på

Byretsdommer Karin Bøgh Pedersen, Retten i Odense

implementeringen af domstolsreformen og konkluderer, at implementeringen er lykkedes meget bedre end forventet, og tilskriver meget af succesen de proreform-aktører, der var ved alle tre retsinstanser.

.....
”I Faaborg faldt lukningen af retten sammen med lukning af posthus og politistation”.
.....

Byretsdommer Karin Bøgh Pedersen

.....
”Det var meget positivt, at vi mødtes, inden vi skulle finde sammen som kolleger, og det var meget positivt, at vi blev forberedt på de konflikter og følelser, der kunne dukke op, når vi skulle flyttes sammen. Mange følte et tab, fordi vi ikke længere var os selv i et lille embede, og så var det en hjælp at vide, at den følelse var ganske naturlig og OK – og at der var en vej fremad. Det var godt planlagt også med fælles møder og forandringsagen-ter”, husker Karin Bøgh Pedersen.

Lokalt eller effektivt

Også for de mindre byer, der skulle afgive embederne, var der tale om følelse af tab. I Faaborgs tilfælde faldt lukningen af retten sammen med nedlæggelse af posthus og politistation.

”Der var mange mindre byer, der mistede identitet, men begrundelsen for de fleste lukninger var den samme: Ressourcerne blev ikke udnyttet godt nok, og det faglige miljø var ikke stærkt nok”.

Reformen medførte nye sagstyper i de 24 byretter. Især nævningebehandling i alvorlige straffesager og tredommerbehandling af mere principielle civile sager var nyt.

”Man synker lige en ekstra gang, de første gange man skal i gang med en nævningsag, men jeg synes, ideen er helt rigtig. Det er en styrkelse af retssikkerheden, at skyldsspørgsmålet nu kan blive bedømt ved to instanser, og det er givende at diskutere sagen med nævningene og meddommere på et fælles oplyst grundlag. Det er også klart, at vi i arbejdet med tredommersager får skærpet argumenterne og hævet det faglige niveau. I dag skal der jo noget mere til, inden vi i byretten henviser en sag til landsretten, end i de første år efter reformen, selvom der stadig er lidt elastik i bedømmelsen af, hvornår vi henviser direkte til landsretten, og hvornår vi behandler sagen med tre dommere i byretten”, siger Karin Bøgh Pedersen.

Et rungende JA

Når hele regnebrættet skal gøres op: Tab af nærhed, tab af selvbestemmelse og tab af identitet i små byer mod bedre effektivitet, større kollegialt fællesskab, nye spændende sager og en forbedret retssikkerhed er Karin Bøgh Pedersen ikke i tvivl, når hun skal svare på, om reformen har været god.

”Det bliver et rungende JA herfra”, slutter hun.

DA DE LOKALE VANDT SLAGET

BYRETTERNE

Forhenværende retspræsident for Retten i Svendborg, Bjarne Uhd Pedersen

Af Troels Rasmussen

Domstolsreformen vakte mange steder i landet stærke lokalpatriotiske følelser. At miste "sin egen" ret var en bitter pille at sluge for mange mindre byer. De fleste steder vandt hensynet til ønsket om større og bedre faglige miljøer, men enkelte steder vandt "de lokale".

Et af de steder var Svendborg, hvor dommer Bjarne Uhd Pedersen dengang var administrerende dommer.

"Forslaget var, at der kun skulle være en retskreds på Fyn, og at retten skulle ligge i Odense.

Tilsyneladende havde man glemt, at der til Fyn hører øer som Langeland og Ærø. Hvis de skulle til retten i Odense, var det en større rejse. Borgere fra Ærø skulle afsted dagen i forvejen, hvis de skulle til et morgenmøde i Odense", fortæller Bjarne Uhd Pedersen.

Det satte naturligt nok hele Sydfyn i kamphumør. Borgmestre, fynske

folketingsmedlemmer, lokale advokater og de fynske medier stod last og brast.

Enden på striden blev, at Fyn blev delt i to retskredse, så Svendborg blev domstol for det gamle "Svendborg Amt" med en linje fra Nyborg tværs over Midtfyn til Faaborg. Dermed var der også sørget for en bedre betjening af det sydfynske øhav.

Bjarne Uhd Pedersen skiftede titel og blev præsident for den nye ret med fem dommere under sig.

"Det gav selvfølgelig nye udfordringer, for mange dommere er som katten "sin egen", men vi fik et godt samarbejde, og især var det en stor fordel, at vi efter reformen kunne behandle tredommersager. Det var tilfældet med den meget omtalte sag mellem professor Bent Jensen og journalist Jørgen Dragsdahl" fortæller Bjarne Uhd Pedersen. I det hele taget ser han positivt på et af reformens formål:

At styrke det faglige miljø også i små retter.

"Da jeg startede som ung fuldmægtig på 30 år ved Retten i Ribe, var der én dommer i embedet. Det var en tid, hvor man var De's og gerne tiltalte dommeren i tredje person. Det var ikke fremmede for en faglig dialog. Så jeg var tilhænger af reformen – men ikke af den ene retskreds på Fyn, siger Bjarne Uhd Pedersen.

Selv om han således var en af de allierede i kampen mod én retskreds, blev han alligevel forbløffet, da den lokale Fyns Amts Avis på dagen efter indvielsen af den nye retsbygning i Svendborg i 2016 bragte en helsides artikel med ham under overskriften: Han vandt slaget om Svendborg Ret.

Det var efter hans egen mening lidt af en overdrivelse, men det skadede på ingen måde hans omdømme i byen.

RETSSALE FØR OG NU

Hvad bruges bygningerne til?

De mange retslokaler, der blev overflødige, da domstols-reformen var gennemført, har fundet meget forskellige anvendelsesmuligheder. Kommunerne har overtaget en stor del, men der er også en hel del domhuse, der er blevet til private ejerlejligheder eller bruges til erhverv som kontorer, lægehuse eller advokatkontorer. Et enkelt sted er domhuset blevet en del af den lokale kirke, og et andet sted er der kommet et apotek ud af en af de gamle bygninger.

EKSEMPLER PÅ NYE FUNKTIONER:

Retten i Roskilde: Kulturhus
Tinghuset Roskilde: Frivilligcenter, Roskilde kommune
Retten i Store Heddinge: Stevnets Erhvervsråd
Retten i Ringsted: Ejerlejligheder
Retten i Køge: Lægehus
Retten i Nibe: Træningscenter, ældreaktiviteter med linedans og præmiewhist
Retten i Hobro: Kriminalforsorgen
Tinghuset Terndrup: Apotek
Retten i Lemvig: Erhvervslejemål
Retten i Nykøbing Mors: Kommunal familieafdeling
Retten i Thisted: Bruges stadig til borgernære sager
Retten i Holstebro: Private kontorlokaler
Retten i Nykøbing: Advokatvirksomhed
Retssale Slotsgade Nykøbing F: Bruges af Østre Landsret
Retssal Havnen 4 i Nykøbing F: Lejligheder
Retssal Strandvejen 73, Nykøbing F.: Hotel
Dommerkontor Maribo: Bank
Retssal Maribo: Kriminalforsorgen
Retssal Rødby: Lolland Kommune
Retssal Sakskøbing: Privat bolig
Retssal Nybrogade, Nakskov: Anvendes som bitingsted
Dommerkontoret Vordingborg: Privat bolig og erhverv (bed and breakfast)
Retssale Slotstorvet Vordingborg: Anvendes ved festlige lejligheder af kommunen, men ejes af Realdania
Retssal Stege: Privat bolig
Retssal Næstved: Kommune samt privat bolig
Domhuset Vejle: Lægehus
Retten i Horsens: Ejerlejligheder og erhvervslejemål
Retten i Brædstrup: Ejerlejligheder
Retten i Skanderborg: Fysioterapi og erhvervslejemål
Retten i Glostrup: Genoptræningscenter
Retten i Brøndby: Kommunalkontor
Retten i Rødovre: Kommunal Hjælpemiddelcentral
Retten i Gladsaxe: Bruges af Statens undersøgelseskommissioner
Retten i Viborg: Tandlæger og en tøjbutik
Retten i Kjellerup: Lejligheder
Retten i Silkeborg: Foreninger, fx Riverboat Jazz Festival og ErhvervSilkeborg
Retten i Skive: Bruges af kommunen
Retten i Holbæk, en af de tidligere retsbygninger: Kvindecenter

Journalist og madskribent på Fyns Amts Avis og Weekendavisen, Marianne Hein

FRA RET TIL FESTMENU

Af Troels Rasmussen

Domstolsreformen fik også et meget tydeligt fysisk udtryk. 59 byer mistede deres domhus – og hvad skulle bygningen så bruges til?

Det var ikke Domstolsstyrelsen, der skulle tage stilling i denne sag, for allerede i 2005 var alle statsejede domhuse overgået til Slots- og Ejendomsstyrelsen. Så retterne var lejere og ikke ejere.

Lejemålene blev sagt op, og i det omfang der var andre offentlige instanser, der kunne bruge de forhenværende retsbygninger, fik de først budet. Men var der ingen offentlige kunder, blev ejendommene overført til statens ejendoms-selskab Freja og sat til salg på det frie marked.

Det var på mange måder en usædvanlig opgave. På plussiden talte, at de fleste domhuse lå som landkending i bybilledet – gerne centralt. Nogle domhuse havde oprindeligt været herskabsvillæer og bar stadig præg af velstand ved

opførelsen. Desuden var husene mange steder renoverede og i det hele taget i god stand.

På negativsiden talte, at nogle domhuse var bygget sammen med den lokale arrest. Praktisk nok inden reformen, men noget mere problematisk ved salget. For det første var ikke alle købere begejstrede for at have en arrest med beboere som naboer – og på sælgerside var det ikke alle købere, der ville være velkomne som naboer.

To familier fik 420 kvadratmeter

Men solgt blev husene efterhånden, og nogle private købere fik muligheden for en herskabelig, centralt beliggende bolig til en ganske rimelig pris.

En af de heldige var Ivar Iversen, der købte retsbygningen i Rudkøbing, der som genbo til apoteket – og dermed H.C. Ørstedes barndomshjem - lå i skyggen af videnskab i verdensklasse.

Ivar købte huset sammen med sin kone Pernille og svigerfamilie – redaktør Hans Jensen, fra Fyns Amts Avis – der havde en fortid som redaktør i Rudkøbing, og journalist og madskribent på Fyns Amts Avis og Weekendavisen, Marianne Hein.

"Vi fik huset for 1,65 mio. kr., men det havde også været til salg indtil 2010. Vi brugte så cirka det samme på at sætte de to lejligheder i stand, men så havde vi også 420 kvadratmeter i rigtig fin kvalitet. Huset var blevet gennemrenoveret nogle få år forinden, så det var grundlæggende sundt og godt. Vi har beholdt nogle af de gamle skilte, så man stadig kan gå ind i retssalen og advokatværelset", fortæller Ivar Iversen.

Med til huset hører en stor indhegnet have – ideel til store sammenkomster, hvor husets frue ustandselig er i gang med at skabe festmenuer i stueetagens gigantiske køkken.

Domstolsstyrelsen
Store Kongensgade 1-3
1264 København K

Telefon 70 10 33 22
www.domstol.dk